

2016-2017 EĞİTİM ÖĞRETİM DÖNEMİ EĞİTİMDE CİNSİYETÇİLİK RAPORU

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığı, eğitimden çalışma yaşamına, sağlıktan karar mekanizmalarına katılıma kadar yaşamın her alanında ciddi boyutlardadır. Bu eşitsizlik, özellikle kadınları ve kız çocuklarını etkilemektedir. Kız çocuklarının okula devamını sağlamak tutarlı, ısrarlı ve sürekliliği kadar toplumsal cinsiyet boyutunun tüm düzenlemelerle ve uygulamalarla hayata geçirilmesi gerekir.

Türkiye, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW) ve Pekin Bildirgesi gibi uluslararası yükümlülüklerinin gereği olarak kadınlarla erkeklerin eğitim olanaklarından eşit olarak yararlanmasını kabul etmiştir. Ancak Türkiye’deki eğitim politikası kadınlar için fırsat açmamakla birlikte AKP iktidarı süresince toplumsal cinsiyet algısı giderek geleneksel ve cinsiyet eşitliğini reddeden bir anlayışta derinleşmektedir.

Eğitimde var olan cinsiyet eşitsizliği “doğal” ve “var olması gereken” bir durum olarak kavratılmaktadır. Kız çocuklarının eğitimi konusunda mevcut yasa ve düzenlemelerin yetersiz kaldığı, eğitim süreçlerinin cinsiyet eşitsizliği ile pekiştirildiğini görmekteyiz. Eğitimdeki cinsiyet eşitsizliği, toplumsal eşitsizliğin bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim, toplumsal eşitsizliğin yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2016-2017 Eğitim Öğretim Döneminde Çocuk İstismarı Artmaya Devam Etti

12 yaşından büyük çocukların kendi yaşlarıyla orantılı cinsel farkındalıkları araçsallaştırılarak tecavüzcüleri aklamak için bir düzenleme yapılmak istenmesi 2016 yılına kara bir leke olarak geçti. Karşı karşıya olduğumuz tehdit, sadece bir ceza düzenlemesi değil, bu ülkedeki milyonlarca kız çocuğuna biçilen, layık görülen karanlık bir gelecektir. AKP’nin kız çocuklarını istismarcıları ile evlendirmek istediği yasa taslağı kadın örgütlerinin eylemleri ile geri çekilmiştir. 2016 yılında Ensar Vakfı’nda 45 erkek çocuğunun cinsel istismara uğramasının ardından, Adıyaman’da 30 öğrencinin cinsel istismara uğraması ile çocuk istismarının geldiği boyut ortaya çıktı. Milli Eğitim Bakanlığı çocuk istismarını önlemek için politikalar geliştirmedeği gibi konuyla ilgili istatistik tutmaya bile gerek duymuyor. Kadın örgütlerinin yaptığı istatistikler ve mahkemelere yansıyan olaylar neticesinde, MEB’in cinsel istismarı meşrulaştıran politikaları sonucu, 2017 yılının ilk beş ayında 182 çocuğun cinsel istismara uğradığı ortaya çıktı.

Türkiye’de AKP’nin iktidarda olduğu 2002’den bu yana 18 yaşın altında 440 bin çocuk doğum yaptı.15 yaşın altında cinsel istismara uğrayarak doğum yapan çocuk sayısı ise 15 bin 937 olarak kayıtlara geçti. Tüm bu verilere karşın hükümet, çocuklara yönelik istismarı önleyecek tedbirleri almamıştır.

- AKP hükümeti yurt açığını gidermek, kamusal, parasız ve nitelikli barınma hakkı için politikalar üretmek yerine, eğitimi cemaat ve özel yurtlara teşvik etmiştir. Kasım 2016’da Adana’nın Aladağ ilçesinde bulunan kız öğrenci yurdunda meydana gelen yangında 11’i öğrenci olmak üzere toplam 12 kişi hayatını kaybetmiştir.
- Mardin’in Derik ilçesine bağlı Göktaş köyünde bulunan Göktaş İlköğretim Okulu’nda 35 çocuk cinsel istismara uğradı. Okul hademesi Ş.Y.’nin yaşları 6 ila 12 arasında olan kız çocuklarına cinsel istismarda bulunduğu ortaya çıktı.
- Batman’da bir İmam Hatip Lisesi’nde yaşanan cinsel istismarı, aynı okulda okuyan bir öğrencinin intihar girişiminde bulunması sonrası aldığı psikolojik destek sırasında, kendisi gibi 4 çocuğun daha istismara maruz kaldığını söyledi ve böylece istismar ortaya çıktı.
- Ankara Haymana’da lise müdürü S.K.’nin erkek öğrencilere cinsel istismarda bulundu. İstismara ilişkin 100’e yakın öğrenci BİMER’e başvurdu.
- İzmir Bayraklı’da 6 çocuk, ilkokulun müdürü Adil Ş. tarafından istismara uğradı. Çocukların öğretmenleri tarafından anlaşılması ile olay ortaya çıktı.
- Aydın’da lise öğrencisi 17 yaşındaki bir çocuk 3 yıl boyunca 200 erkeğin sistematik olarak cinsel istismarına uğradı.

Kız Çocuklarının Okullaşma Oranı

Türkiye’de özellikle kız çocukları başta olmak üzere yoksul, emekçi ailelerin, kırsal kesimde ve/veya bölge illerinde yaşayan çocuklar; eğitim hakkından eşit koşullarda ve parasız olarak yararlanamamaktadır. Ulusal, cinsel, sınıfsal vb. eşitsizlikler, anadilinde eğitim gibi en temel sorunlar hükümetlerin çözmek bir yana daha da derinleştirdiği temel sorunlar olarak eğitim sisteminin öncelikli gündem maddeleri olmayı sürdürmektedir.

16 Ağustos 2015- 20 Nisan 2016 arasında 1 şehir merkezi ve 7 şehrin 22 ilçesinde onlarca mahalleyi kapsayacak şekilde en az 65 kez sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Sokağa çıkma yasaklarının ilan edildiği il ve ilçelerde, 2015-2016 eğitim öğretim yılının başından itibaren eğitim hizmeti durmuştur. Nusaybin’de 32 bin, Derik’te 7 bin, Dargeçit’te 17 bin, Cizre’de 41 bin, Silopi’de 39 bin, Şırnak merkezde 40 bin, İdil’de 24 bin, Sur’da 30 bin, Silvan’da 28 bin ve Yüksekova’da 33 bin, toplamda yaklaşık olarak 300 bin öğrencinin eğitime erişim hakkı doğrudan ortadan kalkmıştır. Sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı Diyarbakır / Sur ilçe merkezindeki 15 okul, 7 bin 450 öğrenci ve 300 öğretmen yaşananlardan birinci derecede etkilenerak, eğitim öğretimin dışında kalmıştır. Söz konusu 15 okulun 8’i yıkılmış, geriye kalanlara ise askeri yığınak yapılarak okullar karargâha dönüştürülmüştür.

2016-2017 Eğitim öğretim yılında da durum değişmemiştir. Sokağa çıkma yasaklarından dolayı öğrencilerin eğitime erişim hakkı ortadan kalkmıştır.

MEB verilerine göre, 4+4+4 uygulanmadan önce, 2011-2012 eğitim öğretim yılında, 28 bin 625 okul öncesi eğitim kurumu varken, 2016-2017 eğitim öğretim yılında bu sayı 23 bin 751'e gerilemiştir. Aynı dönemde öğrenci sayısında belirgin bir değişim olmamış ve dört yıl önce 1 milyon 58 bin 904 olan öğrenci sayısı, aradan beş yıl geçmiş olmasına rağmen Türkiye nüfusundaki artışla bağlantılı olarak zorunlu örgün eğitime devam etmesi gereken öğrenci sayısı ancak 1 milyon 112 bin 443 olabilmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında okula başlayan 676.219 öğrenci iken bu sayı 2015-2016 eğitim öğretim yılında 533.357 ye düşmüştür. MEB'in, 2016-2017 1'inci dönem örgün eğitim Milli Eğitim istatistiklerine göre, örgün eğitimde öğrenci sayısı 17 milyon 319 bin 433 olurken, bunun 8 milyon 960 bin 11'i erkek, 8 milyon 359 bin 422'si kız öğrenciden oluşmuştur. MEB 'e bağlı kurumlarda kadın yönetici yok denecek kadar azdır. Bu durum çocuklara kadın yönetici olmaz mesajı verir.

AKP'nin cinsiyetçi politikalarından dolayı okula devam edemeyen kız öğrenciler erken yaşta evlendirilirken erkek çocuklar ise ev dışında çalıştırılmaya mahkûm bırakılmıştır. AKP iktidarı döneminde 20 bine yakın işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiştir. Eğitim çağında okulda olması gereken çocuklar;

2015 yılının ilk beş ayında en az 655 işçi,
2016 yılının ilk beş ayında en az 722 işçi,

2017 yılının ilk beş ayında ise en az 741 işçi yaşamını yitirdi. 2017'nin sadece mayıs ayında ise yaşamını yitiren 146 işçiden 4'ü kadın 5'i ise çocuk işçilerdir.

2012 yılında 601 bin olan 15-17 yaş arası çocuk işçi sayısı, 2016 yılına gelindiğinde 709 bin olmuştur.

İş cinayetleri hız kesmezken, çocuk işçi ölümleri de giderek "yerleşik" bir hal almıştır. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin raporuna göre 2016 yılı boyunca en az 56 çocuk işçi çalışırken hayatını kaybetmiştir. 2017'nin ilk 4 ayında ise her ay en az 2 çocuk iş cinayetine kurban gitmiştir. Buna en çarpıcı örnek ise, mayıs ayında yine çocuk işçi cinayetiyle başladı. Resmi tatil olan 1 Mayıs'ta, çalıştığı atölyede, yük asansörü ile duvar arasına sıkışan çocuk işçi Ömer Faruk Sever hayatını kaybetti.

Müfredatın Cinsiyetçi Yapısı Derinleşiyor

Eğitimin özellikle AKP hükümetinin resmi politikaları bağlamında eğitim kurumlarının, dolayısıyla ders kitaplarının cinsiyet rolleri açısından incelenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü AKP hükümeti, ders kitapları aracılığıyla ideolojisini geleceğe aktarıyor. Çocuklar küçük yaşta evlensin, evde erkeğin, toplumda da devletin denetimi altında olsun istiyor.

Geleneksel kadınlık rollerini İslami kurallar ile meşrulaştırmaya çalışan MEB, eğitimin en önemli unsuru olan ders kitaplarıyla, aile yaşamını kutsayan ve kadını yok sayan politikalarla kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini meşrulaştırıyor. Eğitimde cinsiyetçi ifadelerin yaygınlaştığı eleştirilerinin yoğunlaştığı bir dönemde Milli Eğitim Bakanlığı bu ve benzeri kitapların öğrencilere ulaştırılmasına aracı oluyor.

Karma eğitime yönelik müdahaleler, eğitimin dinselleşmesi ve çocukların geleneksel rol kalıpları ile yetiştirilmesine yönelik müfredatlar da cinsel istismarın önünü açıyor.

2015-2016 yıllarında karşımıza çıkan 'küçük gelin' Aman kızım, babana kocana karşı gelme' şeklinde konuşması , 'Kadın kocasına köle olmalıdır, kurban olmalıdır, olmazsa dayağı hak eder' gibi örneklerle örtük (gizli) öğrenme yoluyla kız çocuklarının bilincine itaat etmesinin empoze edildiği bu eğitim öğretim yılında da farklı şekilde karşımıza çıkmaya devam etti. 2017 yılında, Mavideniz Yayınlarının 1. sınıflar için yardımcı kitap olarak kullanılan 'Etkinliklerle Okuma Yazma' setinin 12. fasikülünde 'Özge küçük gelin oldu' cümlesiyle eşleştirilecek olan bir kız çocuğuna gelinlik giydirildiği bir görsel kitapta yer alırken, yayının bu şekilde Talim Terbiye Kurulundan nasıl geçtiği akıllarda soru işareti olarak kalmıştır.

Müfredat değişiklikleri ilkokulda, ortaokulda, lisede işlenecek derslerin içeriği ve bunlarla ilgili önemli ve tüm toplumu ilgilendiren düzenlemelerdir. Müfredat değişikliklerini içeriğinin ne olacağı, nasıl bir değişiklik önerildiğinin bütün yönleriyle, bilim insanları, eğitim bilimciler ve eğitim sendikalarının görüşleri alınarak, çeşitli yönleriyle tartışılarak belirlenmesi gerekirken, MEB'in müfredata yönelik eleştiri ve önerileri dikkate alınarak hareket etmesini kabul etmek mümkün değildir.

Türkiye'de Mülteci Çocuklar

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların yüzde 40'ının okula gitmediğini açıklamıştır. Türkiye'de çok sayıda Suriyeli çocuk dil engeli ve Türkçe konuşamayanlar için Türkçe dil desteğinin olmaması yüzünden devlet okullarına gidemiyor. Birçok mülteci çocuk okulda ayrımcılığa uğradığı ve toplumsal uyum sorunları yaşadıkları için ya okulu bırakıyor ya da bu yüzden kayıt yaptıramıyor.

Avrupa İstatistik Kurumu (Eurostat), 2016'da savaş ve kriz bölgelerinden yanlarında ebeveyn ya da herhangi bir yetişkin olmadan Avrupa Birliği (AB) ülkelerine kaçan mülteci çocukların sayısının 63 bin 300 olduğunu açıkladı.

2015 yılında tek başına Avrupa'ya gitmek zorunda kalan çocukların sayısı 96 bin olarak belirlenmişti. 2016'da AB ülkelerine sığınan mülteci çocukların yüzde 89'unun erkek çocuğu %11'nin ise kız çocuğu olduğu ve bu çocukların yüzde 68'inin 16 ile 17 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de göçmen, mülteci olarak bulunan

insan sayısı ise 3 milyon 551 bin 78 kişidir. UNICEF'in son yayımlanan raporuna göre yalnız başına yolculuk yapan mülteci çocuk sayısı 2010 yılından bu yana hemen hemen beş kat artarak ürkütücü düzeye ulaştı.

Eğitim ve Bilim Emekçisi Kadınlar KHK ile Güvencesizliğe Mahkûm Ediliyor

2016-2017 eğitim öğretim yılına damgasını vuran, ülke yönetiminin ve eğitim politikalarının 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında ilan edilen OHAL ve sonrasında çıkarılan KHK'lar ile düzenlenmeye başlanması olmuştur. Darbe girişimi sonrasında çıkarılan OHAL KHK'ları ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde çalışan 33 bin 128 öğretmen, 5 bin 318 akademisyen ve 1194 idari personel tamamen siyasi ve idari kararlar ve tasarruflarla, ne ile suçlandıklarını bile bilmeden ve savunma hakkı bile tanınmadan kamu görevinden ihraç edilmiştir.

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
20-25	2%	3%	2%
26-30	17%	24%	19%
31-35	24%	27%	25%
36-40	25%	26%	25%
41-45	17%	12%	16%
46-50	9%	6%	8%
51-55	4%	1%	4%
55 Üzeri	1%	0%	1%
Genel Toplam	100%	100%	100%

Tablo: İhraç Edilenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

OHAL uygulamaları kapsamında KHK'larla işsiz bırakılan yüzbinlerce kamu emekçisi ve kadınların içinde bulunduğu durumun sosyal birçok boyutu bulunmaktadır. KESK'in ihraç araştırması bu konuda son derece çarpıcı örnekler sunmaktadır.

- “... Zaman zaman intihar etmeyi düşündüm... Duygularımı kontrol edemediğim çok zor anlar oldu.”
- “Beraber yaşadığım kardeşimle sürekli tartışıyoruz. Erkek arkadaşım ile ayrıldık, daha doğrusu kendisi ilişkimizi bitirdi benim ihraçtan sonra sürekli mutsuz ve depresif davranışlarımdan ötürü.”
- “Eşim abisinin tarlasında çalışıyor ben şu an iş arıyorum. KHK’lı olunca kimse iş vermiyor, borçla kıt kanaat geçiniyoruz.”
- “Evdeki fotoğraf makinesinden başladık satmaya, şimdi sıra arabada.”
- “Eşim asgari ücretle çalışıyor, ben de evde börek mantı yapıp satmaya çalışıyorum.”

Eğitim Sen olarak, kamusal, parasız, demokratik, nitelikli, bilimsel ve anadilinde eğitim hakkının önündeki engellerin kaldırılması, cinsiyetçi ve cinsel saldırıları körükleyen zihniyetin değişmesi için mücadele etmeye devam edeceğiz.